ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ—15—ՄԱՅԻՍ ՓԱՆԵՄԻԱՆԵՐՈՐԴ—ՏԱՐԻ—ԹԻՎ—2620 Ն.—Տ.—27—ՄԱՅԻՍ—1880

ԳԱՅՄԱՆ

Տարեկան գին կ. Ռուսոյ հմր. 10 Մկն.
» » Գ. կարգ » 12 »
վեցամս. » [illegible] » 5 »
» » [illegible] » 6 »
Օտար երկիրներու [illegible] » 21/2 Լիրա
Ծանուցման տողը մէկ անգամի համար 3 ղրուշ, երկու անգամի համար 2 ղրուշ է. աւելի անգամներու համար գաղ տակարկութիւն կը լինի։
Մէկ մի թիւ 40 փարա արծաթ։

ՄԱՄՐԻ

ԼՐԱԳԻՐ

ՀԱՆԱԳԱՋՕՐԵԱՅ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԱՋԳԱՅԻՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

ԳԱՅՄԱՆ

Գրքոյս գնացած լրագրաց ծանրու ծախքը Խմբագրութեան վրայ է։
Լրագրոյս վերաբերեալ նամակ կամ որ և իցէ զրութիւն Խմբագիրը—Տնօրէնին պիտի ուղղուի, Գալատիա Կանապէ-լար Ճատաէի թիւ 198, Ներս խան, Մասիսի գրասենեակը։
Ծանրու ծախքը չմարուած նամակ չընդունիր։
Ձգուած նամակ, յօդուած, եւ l.a չեն տրուիր։

ԿՈՍՏԱՆԴԻՆՈՊՈԼԻՍ 15 ՄԱՅԻՍ

ՀԵՌԱԳՐԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Լոնտրա 26 մայիս

Տէյլի Թէլէկրաֆի խօսքին նայելով, եթէ Գուռը Թուրքս–Հելլենական սահմանագլխին խնդրով զրպարելիք Եւրոպական յանձնախմբին ապահովութիւն երաշխաւորէ, մեծ ազդեցութեանց դեսպանաց խորհուրդն հաւանականապէս կ. Պոլսոյ մէջ պիտի գումարի. ապա թէ ոչ՝ Պերլինի մէջ պիտի գումարի։

Այս առաւօտ հասած հեռագիրներ

Լոնտրա 26 մայիս.

Սըր Կարնէթ Ուոլզլի զօրավարն (երբեմն Կիպրոսի կառավարիչ և յետոյ ընդհանուր հրամանատար Անգլիական զօրաց ընդդէմ Զուլուներու,) որ Բարեյուսոյ հրամանատարն կոչուար, երէկ Բլիմաութ (Անգլիա) հասաւ։

Գուքրէշէն կը հեռագրեն Սիգանտարի թէ Պուլղարիոյ պատերազմական նախարար Իշէնբօֆ զօրավարը Ռուսճուղէն ելեր և զօրաց հետ վարնու դնացեր է ապատամարց դէմ գործելու համար։

Բեղրատարի 26 մայիս.

Թուրքստանէն եկած վերջին լրոց նայելով, Սքոպելէֆի զօրավարը Զրզըլար հասեր է, և՝ ի մասոյ յառաջ երթալու կը պատրաստուի։

Տաքթոր Վէյմարի գործին վերաբերեալ դատաստանը վերջացաւ։ Միխայլոֆի և Սապուրոֆի մահուան դատապարտեցան. Թրօսչանոքի 20 տարի շղթայակապ աշխատութեան. Վէյմար և Պէրէնիքոֆ 15 տարի շղթայակապ աշխատութեան։ Ուրիշ բազմաթիւ յանցաւորք ալ այլ և այլ պատիժներու դատապարտուած են։

Հռոմ 26 մայիս.

Վատիկանին արտաքին գործոց պաշտօնեայ Նինա կարդինալն երէկ կ. Պոլսոյ պապական նուիրակ Մոնսէնեօր Վանուէթելլին հեռագրեց թէ Վատիկան Ալպանիոյ նկատմամբ որևէ առաջարկութիւն չէ ըրած, և թէ Պապը միայն յանձնարարած է որ այդ երկրին կաթոլիկ բնակչաց կրօնական շահերն անտես չլինին։ Այս յանձնարարութիւնը, կըսէ Նինա կարդինալն, աւելի նպաստաւոր է Թուրքիոյ, հակառակ քան առնոր շահուց։

Փարիզ 26 մայիս.

Երէկ Լիոնի մէջ հրդեհ ծագելով. Սէլէսթէն թատրոնն այրեցաւ։

Լոնտրա 26 մայիս.

Ցամ. Բոնս.		10 7/8
Փոխ.	1865	11 5/8
»	1869	11 3/8
»	1871	68 1/2
»	1872	19
»	1873	11
» Եգիպտ.		87 3/4
Անգլ. Բոնս.		99 3/8

Փարիզ 26 մայիս.

Ցամ. Բոնս.		11,12 1/2
» Երկաթուղի		36,25
Գալլ. »	5 0/0	118,30,
» »	3 0/0	Նոր 85,32 1/2

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Վեհ. Սուլթանին հրաւիրանօք, Ռուսական նորընտիր դեսպան Պ. ոբ Նովիքոֆ նախընթաց իրիկուն կայսերական պալատը ճաշեց։ Պ. Օնու և դեսպանատան ուրիշ մի քանի բարձրաստիճան պաշտօնատարք, ինչպէս նաև Սայիտ փաշան, Սամի փաշան, Ղազի Օսման փաշան և ուրիշ մի քանի նախարարք ալ ներկայ էին այս ճաշին։

——

Ցայտնի է որ կառավարութիւնը քանի մ'ամիս առաջ հաւանած էր երկու Անգլիական սպայ ղրկել Կարնոյ և Բաղէշի (Պիթլիս) ոստիկանութիւնները կազմելու համար Միւֆէթթիշի պաշտօնով. Ցայնժամ կը գանգատուէր թէ այսպիսի արտօրէնութիւն մը դ'ինէ Վանայ համար ալ ձեռք առնուած չէր։ Եւ ըսէն, ինչպէս տեսնուեցաւ, կարնոյ համար որոշուած Անգլիացի սպայն՝ Բուլի գնդապետը՝ պաշտօնանկ եղաւ, իսկ Բաղէշի համար որոշուած սպայն՝ Նորթըն գնդապետը՝ բաւական դժուարութիւններէ յետոյ վերջապէս իւր պաշտօնատեղին հասաւ։

Սէմանֆոռ լրագրին իւր երէկուան թուով հեռագրքրքական տեղեկութիւններ կուտայ Նորթըն գնդապետին պաշտօնավարութեան և դանակին վրայ։ Գնդապետն երբ Բաղէշ հասաւ, ինքզինք պարտաւոր տեսաւ ա'չ միայն ոստիկանութիւնը կազմելու, այլև սահմանաբար, ըստ որում տեղւոյն ոստիկանութիւնը միայն քառասուն էր, երբ ամենագէշ տեսակէն չորս հազար ֆիւրա աւազակ Բաղէշի դաւառը կ'ասպատակեն և կ'ասրշակեն։ Նորթըն գնդապետն անմիջապէս դարձի կ'սկսի յաստահատական փութանութեամբ։ Դժբաղդաբար, Բաղէշի իշխանութիւնքՍնդղիայի գնդապետին պաշտօնին նկատմամբ կ. Պոլսէն հրահանգ չէին ստացած և տակաւին չէին ստացած. հետևաբար, քաջ գնդապետն ստիպուեր է իւր բարեկարգական եռանդը չափաւորել։

——

Օդ–Մէյտանի ձորին մէջ դիակը գտնուած Գրիդոր անուն Հայաղէն սպաննող չարագործն առջի օրը բռնուեցաւ։ Ինչպէս արդէն կասկած կար, մարդասպանը շրջակայ լեռները վրաններու տակ բնակող Զինկեանէներէն մին է, 45–50 տարեկան։ Իւր ձերբակալութիւնն հետաքրքրական դէպքի մ'արդիւնքն եղած է։ Երեքշաբթի առաւօտուն քանի մը Հայ և Ցոյն փոքրիկ տղայք յիշեալ Զինկեանէներու վրաններուն քով խաղալու դնացեր էին, և Զինկեանէ տղայքն ալ անոնց հետ 'ի միասին խաղալ սկսան։ Խօսակցութեան ժամանակ Զինկեանէ տղոցմէն մին ըսաւ քրիստոնեայ տղայոց թէ իւր հայրը քանի մ'օր առաջ մարդ մ'սպաննած և թաղած էր։ Հայ տղայք, որք կերևի թէ այսպիսի գործերու խելք հասցնելու չափ խորամանկութիւն ունէին, Զինկեանէ տղուն անորոշ խօսքը շուտով հասկցան և կերպով մը դայն սպաննուող Հայաղէտին կնոջ տունը տարին։ Կինը վարձատրութիւն խոստացաւ աղուն և իւր դժբաղդ ամուսնոյն սպաննութեան բոլոր պարագայներն իմացաւ անկէ։ Անմիջապէս ոստիկաններ բերել տրուեցան, որք միշտ քաղցրութեամբ և խոստումներով Զինկեանէ տղուն հետ հօրը վրանը դնացին և ձերբակալեցին զայն։ Չարագործն այժմ բանտարկուած է, և արդէն առաջին հարցաքննութիւնը կրած։

——

Ոստիկանութեան նախարար Հաֆիզ փաշան երկու օրէ ի վեր հիւանդ է։ Սաստիկ արիւնհոսութիւն մը տկարացուցած է զինք, և պաշտօնին գործոցն զբաղելէ կարդելու։ Կը յուսացուի սակայն թէ հիւանդութիւնը ծանր հետևանք չունենար, և քանի մ'օրէն կ'աղէկնայ։

——

Ռուսիոյ մէջ ապաստրուած և Թուրքիոյ մէջ ծախուելու համար Օտէսայի ճանրով կ. Պոլիս բերուած բաղմաթիւ պատկերներ և աշխարհացոյց քարտէսներ, որոց «Փիատակար» անունը կուտայ Վաղրի, մաքսատան կողմէ փոր գրուեցան, և Բ. Դռնէն դրկուած պաշտօնատարի մը ձեռքիցայուն Երէկ այդեցան։

——

Պատերազմական նախարարութիւնն ի մասոյ դիմնաբական յանձնախմբի մը պիտի դրկէ Ա.քեայի բերդին վիճակը քննելու և պէտք եղած վերանորոգութիւնները կատարելով այդ ծովային ամրութեան այժ տալու համար։

——

Եւրոպական Թուրքիոյ նահանգաց կազմական կանոնագրերը քննելու պաշտօն ունեցող Եւրոպական յանձնախմբին Ռուսական պատուիրակն, որ Մեչանիկի հիւպատոս Պ. Հիթրօվօն է, երէկ կ. Պոլիս եկաւ։

——

Արդէն ծանուցինք թէ Շիշլիի կոզմը վերաւորուող Պ. Պրինէս, իւր կինն և հետը դանուող օրիորդն երկուշաբթի օրը մայրաքաղաքիս Անդղիական հիւպատոսարանը տարուեցան և հոն երկու Լազ չարագործաց հետ դէմ առ դէմ բերուեցան։ Տրուած տեղեկութեանց նայելով, չարագործները ճանչուեր են, բայց երկուքն ալ յանցանքն երբորդին վրայ կը ձգեն, որ տակաւին չէ բռնուած, թէ և ոստիկանութիւնը կը ճանչէ յիշեալ չարագործն։ Այսու ամենայնիւ, այժմ ձերբակալութիւններէ դադրեցուցեալ երկու Լազերուն ալ սնբարդարդութիւնը քանի մը վկայներով ապացուցուած լինելով, Սէմանֆոռ լրագիրը կը պահանջէ որ ամենախիստ պատիժներ տրուին անոնց։

——

Մայրաքաղաքիս Հելլենական դեսպան Պ. Բռնտոբիօթի երեքշաբթի օրն այցելութիւն տուաւ Գաղղիական առժամանակեայ դեսպան Պ. Թիսօի։

——

Եւրոպական Թուրքիոյ դաւառաց բարենորոգման հսկող Եւրոպական յանձնախմբին Անդղիական պատուիրակ Լորտ Էտմընտ Ֆիցմորիս՝ երէկ Բ. Դռան երթալով տեսակցեցաւ արտաքին գործոց նախարարին հետ։

Ցիշեալ յանձնախմբին Օսմանեան պատուիրակներն տնուտնելու վրայ են, և արդէն կըսուի թէ Ասիմ փաշան նախագահ անուաներ է։

——

Սուրիոյ կուսակալ Բարձր. Միտհատ փաշան ստուգելով որ նահանգին Նայիսները (Դատը) ծանր զեղծումներ կը գործեն, իմացուց Բարձրը Շէյխ-իւլ-Իսլամ էֆէնտիին և խնդրեց որ Նայիսները քաղաքային իշխանութեան հսկողութեանը ներքև դրուին, այնպէս որ'ի հարկին կարենայ զանոնք պաշտօնանկ ընել։

Կըսուի թէ Շէյխ-իւլ-Իսլամ էֆէնտին ընդուներ է այս առաջարկն և լիազօր իշխանութիւն տուեր է Միտհատ փաշային արդարութեան պահանջածն 'ի գործ դնելու։

——

Անցեալները Վեհ. Սուլթանին հրամանաւ արքունական քանի մը բարձրաստիճան պաշտօնատարներէ յանձնախումբ մը կազմուած էր, որպէս զի Պէկիրատի ջրամբարներուն վիճակը քննելով, անոնց նորոգման ու մաքրութեան միջոցներուն վրայ տեղեկագիր մը շինէ։

Յանձնախումբն իւր պաշտօնը կատարելով տեղեկագիր մը մատուցեր է Վեհ. Սուլթանին, և Ն. Կ. Վեհափառութիւնն ալ՝ յետ քննութեան՝ Բ. Դռանը դրկեց, որպէս զի նախարարաց խորհուրդն անոր գործադրութեան համար պէտք եղած որոշումն ընելով անցագրէ Ն. Կ. Վեհափառութեան ներկայէ։

——

Յունաստանի Գէորգ թագաւորը Ս. Փրկչի մեծ ժապաւէնը տուաւ Պուլղարիոյ Ալէքսանդր իշխանին, և այս առթիւ ինքնագիր նամակ մը դրկեց անոր։

——

Քուռիէ մ'Օրիան լրագիրն, որ մասնաւոր տեղեկութիւններ ունի Պուլղարաց վերաբերեալ գործոց վրայ, իւր երէկուան թուով սուտ կը հանէ Ֆոր տիւ Պոսֆորի և ուրիշ մի քանի պուլղարատեաց լրագրաց մէջ հրատարակեալ այն լուրը թէ Պուլղարք Պալքանեայ կողմը բազմաթիւ գիւղեր տապատակեր և քանդեր են, և Պուլղար քահանայ մ'ալ չորս խալամ մահուան դատապարտեր է, եւ։ Քուռիէ մ'Օրիան «անմեղ Պուլղարաց» դէմ հնարուած այս ամէն լուրերը սուտ կը համարի, և կըսէ թէ Պուլղարք իրենց մէջէն անդամ չեն անցուցած այդպիսի չարագործութիւններ։

——

Եգիպտոսի լրագիրք կը ծանուցանեն թէ նորընտիր խըտիվ Թէվֆիք փաշան ի մասոյ Կ. Պոլիս պիտի գայ Վեհ. Սուլթանին ձեռքէն իւր վաւերացումն առնելու։ Թէվֆիք փաշային բացակայութեան ժամանակ, Շերիֆ փաշան Եգիպտոսի խնամակալ պիտի լինի։

——

Սէմանֆոռ լրագիրը Բաղէշէն տպրիլ 24 թուով առած հետևեալ նամակին վրայ ամեն անոնց ուշադրութիւնը կը հրաւիրէ, որք կը կարծեն թէ սովը վերջացած է, և ձեռք ձեռքի վրայ դնելով, հնձոց հասունացուն սպասել պէտք է։

«Երկիրը տակաւին ձիւնով պատած է։ Ցուրտին սաստկութիւնը վերջին ծայր թշուառութեան հասուցած է սովալլուկ ժողովրդեան տառապանքը։ Այս ձմեռ տեղացած ձեան բարձրութիւնը տասն և մէկ ոտքի հասաւ։ Ցորենի շահմարան չգտնուելուն, գիւղացիք սովը են առատութեան տարիներն սաստ երկրեայ ճգքուածներու մէջ լեցնել ցորենը։ Մէկ երկու տարի ետքն այդ ցորենը տաքնալով երբեմն բուսնիլ կսկսի, կը սեւնայ և իւր սնընդարար զօրութիւնը մեծապէս կը կորսնցնէ։ Եւ սակայն այս միակ ցորենն է որով տեղւոյս բնակիչք կապրին այժմ. այն ալ շատ քիչ է, և չբաւէր այն բազմաթիւ թշուառաց, որք ամեն օր խմբովին կը հաւաքուին այն հինգ փուռերու շուրջը, զորս հասարակային դիւթիւնը հաստատած էր ամբողջ ժողովրդեան սովալլուկ կորսուելուն առաջքն առնելու համար։

«Մինչև հնձոց ժամանակը տակաւին չորս ամիս կայ։ Մեր լերանց բնակիչք հազիւ կրնան կորեակով ապրիլ, և սնդեան պակասութեամբ այնքան տկարացած են, որ աշխատելու անկարող կը լինին։ Վանայ Անդղիական հիւպատոս Ֆլէյթէն հարիւրապէսը կրցած է իմաստութեամբ բաշխել այն ցորենը զոր ձեռք կանցունէ Անդղիայէն եկած հանգանակութեանց շնորհիւ։

Տեղական իշխանութիւնք անկարող կը դտնուին այս ընդարձակ դժբաղդութեան առջև։ . . . . Անասունները ալ մարդոց չափ կը նեղուին և մեծ մասամբ կը մեռանին, որովհետև դեղացին չկրնար քանի փարա վճարած յարդին Մէճիտիէ մը տալ այժմ։

«Միւս կողմէն, ժողովուրդն իւր առաւոտեանք հիւծեալ, սերմնացուցեան ալ չունենալով, և անասունները կորսուած լինելով, և արդէն Քրդաց սպառնալեաց ներքև, որոց յանդգնութիւնն ու անդգթութիւնն՝ օր ըստ օրէ կաւելնան, ապահովութենէ զուրկ լինելով, ինչպէս կարելի է յոյս ունենալ յառաջիկայ հնձոց վրայ, որոյ հասունացումն անդամ չորս ամսուան կը կարօտի տակաւին։»

ԿՈՍՏԱՆԴԻՆՈՊՕԼԻՍ

ԷՍՀԱՄԸ ՈՒՄՄՈՒՄԻԷ

Երէկ երիկուն գոցուեցաւ		12, 2
Այս առաւօտ բացուեցաւ		12, 1
Կէս օրին		12, 5
Բումէլիի երկաթուղի	Ֆր.	36,75
Թղթադրամ	Օսմ. լիր.	1120
Թրամուայ	»	3,50

ԸՆԹԱՑՔ ԱՐՔԵՊԼՊՈՅ

14 Մայիս

Սօսիէթէ ժէնէրալ	Անգլ. լիր.	4,18
» Փոխանակութեան	»	3, 2
Կ. Պոլսոյ Պանքային	»	6,20
Ֆրէսի ժէնէրալ	»	3,18
Փոխ. 1863	Ֆր.	55,
» 1865	»	59,
» 1869	»	58,
» 1872	»	18,
» 1873	»	55,

ԸՆԹԱՑՔ ԴՐԱՄՈՅ

15 Մայիս

Անգլ. լիրա	դրշ.	110
Նաբոլէան ոսկի	»	87 32
Իմպէրիալ Ռուս	»	90 13
Ռուսական թղթադրամ	3 բալ.	55 քարիք
Գաբրովոյ	դրշ.	51 25
Մէճիտիէի տարբերութիւն	»	6 29
Հինգնոց	»	208 10
Մէթալիք	»	211
Պղինձ	»	495
5 փարանոց	»	365

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Տիգրանակերտէն անդղիական հիւպատոս Պ. Թրօթթը երէկ ինքնակալութեան հեռագիր քաշած էր առ Ս. Պատրիարք Հայրն՝ ի նպաստ սովելոց ունեցած Հայրական խնամոց համար։

——

Ի Տփղիս, առաջիկայ տարի, ամեն ազգաց հնադէտներէն յանձնաժողով մը պիտի կազմուի՝ կովկասու և Հայաստանի հնութեանց խնդիրները յուզելու և քննելու համար։ Տփղիսի բարձրագոյն վարչաբաքային 40 հազար ռուբլի յատկացուցեր է այս գործին համար։ և Աղա Ա. Երէցեանցի պաշտօն տրուեր է՝ որ այժմէն Հայաստան երթայ և հնութիւններ հաւաքէ։

Մոսկուայի մէջ Հայերէն, Ռուսերէն և Գաղղիերէն հանդարտաբար լրագիր մը պիտի հրատարակուի, Ակադեմիայի անդամ Պ. Պարենիկովի խմբագրապետութեամբ։

Փաղջ

ԳԱՅՄԱՆ

Գրքոյս գնացած լրագրաց ծանրու ծախքը Խմբագրութեան վրայ է։
Լրագրոյս վերաբերեալ նամակ կամ որ և իցէ զրութիւն Խմբագիրը—Տնօրէնին պիտի ուղղուի, Գալատիա Կանապէ-լար Ճատաէի թիւ 198, Ներս խան, Մասիսի գրասենեակը։
Ծանրու ծախքը չմարուած նամակ չընդունիր։
Ձգուած նամակ, յօդուած, եւ l.a չեն տրուիր։

ԲԱՂԱՔԱԿԱՆ

Պարքանի ինքնօրէն գաւառաց վիճակը նկատողութեան արժանի է։ Երկու տարի եղաւ ասոնց կազմութիւնը, բայց նշանակութեան արժանի բան մը չբրին։ Իրը քաղաքակիրթ երկիր, տակաւին Օսմանեան գաւառաց հին վիճակին մէջ են, և իրենց ճանապարհները նախնական դիրքէ չեն եւած։ Քաղաքական օրէնսդրութեանց գալով, յայտնի է որ Պուլղարիոյ սահմանադրութիւնը Բեղրսպուրկէն եկաւ ամբողջապէս շինուած, և Արևելեան Ռումելիի սահմանադրութիւնը միջազգային խառն յանձնախումբի մը ձեռօք պատրաստուեցաւ։ իսկ գործադրութեան մասին՝ կրնան չատ մը պակասութիւններ գտնուիլ։

Պուլղարիոյ խորհրդարանը կը մնայէ եղեր այժմ երկրորդի մը չինի՝ Պուլղարիան Արևելեան Ռումելիի և Եւրոպոյ կցելու համար, Սերպիոյ վրայէն։ Քանի մը կառավարութիւնք Պուլղարիոյ հետ թղթատարութեան պայմանագրեր կընքած կամ ասոր համար բանակցութեան մնած են։

Աւստրիայէն պաշտօնատար մը հասած է Սոֆիա՝ այսպիսի պայմանագրութիւն մը կնքելու համար, որովհետև տակաւին ուղղակի թղթատարութիւն չլինելուն համար՝ Պուլղարիա ղրկուած նամակը և ընդարձակ կ. Պոլսոյ ճանապարհաւ կ'երթան։ Բայց Պուլղարաց ուշադրութիւնն ամենէն աւելի զբաւող բանն է իսլամաց ապստամբութիւնները, զորս աւազակութիւն կը կոչեն։ Պուլղարիոյ իշխանութիւնը զանդատեցաւ թէ Ցոպրուճայի սահմանէն աւազակներ կ'անցնին և աւարառութիւններ ու սպանութիւններ 'ի գործ կը դնեն, վասն զի Ռումանիոյ պաշտօնատարը լաւ հսկողութիւն չընելով՝ կը թողուն որ աւազակութիւնը քաշալերի։ Ռումանիա ալնոյն դանդատը կընէ Պուլղարիոյ նկատմամբ, առարկելով թէ յիշեալ երկրէն աւազակներ կուգան 'ի Ցոպրուճա, և երբ հալածուին, իրենց եկած կողմը կը փախչին։ Այս դէպքը պատճառ եղաւ երկու իշխանութեանց միջև նորահաստատ յարաբերութեանց ցրտութեան, և Սոֆիայի Ռումանական գործակատար Պ. Սթուրցա՝ անպայմանի արտօնութիւն մ'ստացաւ Պուլգրէշ դառնալու համար, քանզի Պուլղարիոյ նախարարք դիւանագիտական սովորութեանց հակառակ անարդական կերպիւ խօսեր են իրեն հետ, պնդելով թէ Ռումանիոյ պաշտօնատարք Ցոպրուճայի մէջ իսլամ աւազակայ խումբերու կազմութեան նպաստաւոր են։ Արապ—Թաբիա խնդիրը բաւական ցրտացուցած էր իրարմէ երկու իշխանութիւնները, և այս նոր դժտութիւնը վրայ դալով՝ պատճառ կուտայ ոմանց ըսելու թէ Պ. Կլատստանի այն սիրելի դաղափարն, որով կը բաղձայ Պայքանի թերակղզւոյն իշխանութեանց միջև դաշնակցութիւն մը կազմել, դո՞նէ ներկայ դարուս մէջ եղծերուաքաղ մ'է, երբ 'ի նկատառնուի Ցունաց, Պուլղարաց, Ռումէնաց, Դարատաղցւոց, Սերպիացւոց և Ալպանիացւոց իրարու դէմ ունեցած հակակրութիւններն, և այս ամենուն նկատմամբ Իսլամաց զգայուն։

Թէ՛ չափազանց երկչոտութենէ, թէ՛ անձնական վրէժխնդրութեան ոգիէ դրդեալ, Պուլղարք անհաշտատեսութիւն մը կը ցուցնեն Իսլամաց, և ասոնցմէ ոմանց աւազակութեան կամ ապստամբութեան բոլորովին վերջ տալու համար՝ Պուլղարիոյ ազգային ժողովը լիազօր արտօնութիւն տուած է պատերազմի նախարար Էֆրէնտիօթ Ռուս զօրավարին, որպէս զի անձամբ երթայ այն տեղերն ուր Իսլամաց ապըստամբութիւն մը կեցած կը կարծուի, և դայն խսպառ ղսպէ։ Բայց իրը մի հեղնութիւն Եւրոպոյ այն վճռոյն, որով Արևելեան-Ռումելի Օսմանեան գաւառ մ'եղաւ վերջերս Սուլթանին ուղղակի իշխանութեան ներքև, Իսլամք այս գաւառին մէջ աւելի հալածանք կը կրեն Պուլղարներէն, և Անգղիական հիւպատոսաց հեռագրերը դեռ քանի մ'օր յառաջ Պուլղարաց նոր բռնութիւնները կը ծանուցանէին, բռնութիւնք, որք դժբաղդաբար բոլորովին անպատիժ կը մնան, մինչ դեռ մայրաքաղաքիս և Ադրիանուպոլսոյ գաւառին մէջ Օսմանեան պաշտօնատարք կը ջանան հաղարաւոր Իսլամ դաղթականներ իրենց նախկին հայրենիքը դարձնել։

Բարձրաստիճան Հայ եկեղեցականի մը՝ Գեր. Խորէն Նար—Պէյ Սրբազանի՝ Լուսինեան արքայազանց տիտղոսն ստանձնելը՝ մայրաքաղաքիս Դաղղիերէն մի քանի լրագրաց, ինչպէս նաև Փարիզեան մամլոյն մի մասին մէջ կծու քննադատութեանց և հեղնութեանց առարկայ եղած է՝ 'ի մեծ ցաւ սրտի ամեն ազգասէր և կրօնասէր Հայոց։ Թէև վերջերս Փարիզի մէջ Նորին Սրբազնութեան դէմ բացուած դատը չը կրցաւ արդիւնք մ'ունենալ, որովհետև դատ բացողն Իտալացի մ'էր և դատին նիւթն ալ օտար երկրի վերաբերութիւն ունեցող խնդիր մը միայն, այսու ամենայնիւ Դաղղիական ընդհանուր դատախազը նոյն առթիւ յայտարարած էր թէ, իբրև դրոյն խորը չմտնելով հանդերձ, կը ընայ ըսել թէ ոչ դատ բացողն և ոչ ի դատ հրաւիրուողն իրաւունք ունին Լուսինեան տիտղոսը կրելու, որ էապէս Դաղղիական տիտղոս մ'է և ոչ թէ Հայկական։ Դաղղիական կառավարութեան այս յայտարարութիւնն անուղղակի հաստատութիւն տուած է այն Դաղղիական լրագրաց, որք ամենակոշտ անձնականութիւններ խառնելով հանդերձ, պատմական ապացոյցներով ջանացած էին հաստատել թէ Գեր. Խորէն Սրբազան խարդախութիւն կը ընէր Լուսինեան տիտղոսը կրելով։ Ռուբինեանց հարստութեան վերջին թագաւորին՝ Լևոն Զ.-ի՝ անդաւակ մեռնելովը՝ Լուսինեանց տոհմին Հայկական ճիւղը մարած էր, որով՝ ինչպէս նոյն տոհմին ծագումը Դաղղիական էր, շարունակութիւնն ալ միայն Դաղղիական կրնար լինիլ։ Հետևաբար, վերոյիշեալ լրագիրք կը պնդէին թէ միայն Դաղղիացւոյ մէջ կարելի է դտնել Լուսինեանց տոհմին սերունդն, և յիրաւի Պ. Ռու տը Լիւղինեան անուն Դաղղիացի սեղանաւոր մը, որ մայրաքաղաքը կը բնակի, կարգ մը յօդուածոց մէջ կը պնդէր թէ մինակ ինք և իր ազգականք իրաւունք ունէին Լուսինեան արքայազանց տիտղոսը կրելու։

Միւս կողմէն, Ազգային վարչութիւնը, Գեր. Խորէն Նար-Պէյ Սրբազանին արքայազնական իրաւունքը ճանչելու հրաւիրուելով նոյն ինքն Ն. Սրբազնութեան կողմէ, — բացարձակապէս յայտարարած էր թէ մինչև որ Խորէն Սրբազան Լուսինեանց սերնդէն լինիլը վաւերական պաշտօնագրովք չհաստատէ և չհամոզէ Ազգ. Վարչութիւնը, Պատրիարքարանը պիտի շարունակէ իր եկեղեցական պարզ տիտղոսովը ճանչել զինք, տիտղոս մը, որ՝ կը դիտեր իրաւամբ Ազգ. Վարչութիւնն, արդէն բաւական է Ն. Սրբազնութեան ամենամեծ փառքը լինելու։ Ազգային այս պաշտօնական յայտարարութիւնը Դաղղիերէնի թարգմանուեցաւ, և այս ալ ուրիշ փաստ մ'եղաւ Գեր. Խորէն Սրբազանի բաղմաթիւ հակառակորդաց ձեռք։

Եթէ խնդիրը պարզ վիճաբանութեան մը սահմանին մէջ մնար, թերևս այնքան ուշադրութիւն չդրաւէր, և ազմուկ վասն ոչնչի չլինէր։ Բայց, ինչպէս ըսինք, Գեր. Խորէն Սրբազանի հակառակորդքս այս խնդիրն իրենց մտաը փաթթելով շատ մ'անձնականութեանց մէջ ալ մտած են։ Ազգային այս նշանաւոր եկեղեցականը Դաղղիոյ և Թուրքիոյ մայրաքաղաքաց այլ և այլ լրագրաց մէջ կը բամբասուի իբրև խաբեբայ, խարդախ, փառասէր և, որովհետև, կըսեն, կեղծ տիտղոս մ'իւրացուցած է, հակառակ պատմական ճշմարտութեանց։ Նոյն առթիւ Ն. Սրբազնութեան եղբարց ընտանեկան կացութեան վրայ վերջին ծայր անհաճոյ հրատարակութիւնք կը լինին, որք ազգային պատուոյ նախանձախնդիր եղող ամեն Հայու մեծ ցաւ կը պատճառեն անշուշտ։ Միւս կողմէն ալ դիտելի է, թէ Գեր. Խորէն Սրբազան, բոլոր այս գայթակղութեանց միակ սկզբնապատճառ եղող Լուսինեան տիտղոսին վերայ իրաւունք ունենալը հաստատելու համար՝ ո՛չ Ազգ. Իշխանութեան մօտ, ո՛չ ալ Եւրոպական լրագրաց մէջ որ և է փաստաբանութիւն մը չէ ըրած և չըներ, որով իր թշնամիք առաւել ևս կը քաջալերին։

Իրաց այս վիճակն ա՛յն աստիճան ցաւալի է, որ ամեն լրջամիտ ազգայինք սկսած են արդէն մտածել թէ Գեր. Խորէն սրբազանի պէս ազգասէր և լուսամիտ եկեղեցական մ'այսու հետև ալ պիտի պնդէ՞ այդ կեղակարծ տիտղոսին վրայ, որ ամեն կողմէ ժխտուելով և ոչ մի կողմէ պաշտպանուելով՝ բնականաբար ձախող դիրքի մը մէջ կը դնէ Ն. Սրբազնութիւնն և անոր անժխտելի տաղանդն ու արժանիքը կը նսեմացնէ։ Մեք ալ չենք կարծեր որ Լուսինեան տիտղոսն ա՛յն աստիճան արժէք և ծանրակշռութիւն ունենայ, որ Ն. Սրբազնութիւնն իր բոլոր միւս արժանիքներն տարը դէմ ելժարի մէջ դնելու չափ յառաջ երթայ։ Ա.ոլ, մեք ևս ազգային պատուոյ նախանձախնդիր բաղում ազգայնոց հետ կը սիրեմք յուսալ թէ Գեր. Խորէն սրբազան, որոյ փափուկ զգացումներն հանրածանօթ են արդէն, այդ անհանդուրժելի թշնամանքներէն դառնապէս ըզդածուելով, իրրև հաւատարիմ պաշտօնեայ Հայաստանեայց եկեղեցւոյ և խոնարհ աշակերտ Քրիստոսի, կը հրաժարի այդ աշխարհային իշխանական տիտղոսէն, որ ոչ կարևորութիւն ունի, ոչ ալ նշանակութիւն, մանաւանդ իրեն նման բարձրաստիճան եկեղեցականի մը համար, որ արդէն ուրիշ աւելի բարձր և աւելի հաստատուն տիտղոսներով օժտեալ է։

Փարիզէն եկած վերջին լրագիրք Գեր. Խորէն Նար-Պէյ Սրբազանին անձնականութեան հետ վերաբերութիւն ունեցող ուրիշ միջադէպի մը վրայ ալ կը խօսին։ "Շատ անգամ, կ'ըսէր անցեալ օր Քուռիէ տ'Օրիան այս երկրորդ խնդրոյն վրայ խօսելով, — Փարիզի լրագիրք այս երկրին (Թուրքիոյ) մարդոց և իրաց նկատմամբ իրենց անհաւատալի սըխալներով մեզ զարմացուցած էին։ Բայց Ֆիկարօ լրագիրն իր վերջին թիւերէն միոյն մէջ անհեթեթութիւնն իր վերջին սահմանին հասցընելով, մեր զարմացումը կատարեալ ըրած է։ Փարիզի լրագիրն հանդիսաւոր և գրեթէ պարծանօք կը ծանուցանէ թէ Կ. Պոլսոյ մէջ խորէն Դալֆա անուամբ ճանչուած և Փարիզի մէջ ինքզինք Խորէն Նար Պէյ իշխան Լուսինեան տիտղոսով ճանչել տուող Հայ եպիսկոպոսն իր տպարանն այցելութիւն տուեր է։ Ֆիկարօ յիշեալ "իշխանին" տիտղոսներուն վրայ կը յարէ նաև "Պատրիարք Կ. Պոլսոյ" տիտղոսը։ ։ ։ Այս տողերը կարդացողն իր աչքին անկամ հաւատալ չուզեր. և մարդ ինքնիրեն կը հարցնէ թէ նախկին Գալֆեան արեղայն արդարև յանդգնութիւնը մինչև ա՛յն աստիճան յառաջ կրցե՞ր է մղել որ Ֆիկարօյի մարդիկը խաբելով իրեն "Պատրիարք Կ. Պոլսոյ" տիտղոսը տայ։ Կ. Պոլսոյ Հայոց "ճշմարիտ" Պատրիարքը՝ Ներսէս Սրբազան՝ քաղաքէս չէ մեկնած, ինչպէս ամեն ոք գիտէ, և իր մանուշակագոյն զգեստն և սև վեղարը Ֆիկարօի տպարանին մէջ ցուցնելու երիտասարդներ դործեր ունի։ Իր պաշտօնին բաղմաթիւ պարտականութիւններն ըստ բաւականին կ'զբաղեցընեն զինքը, և կը յարեմք թէ ինք (Ներսէս Սրբազան) աւելի օգտակարապէս կը ծառայէ իր ազգայնոյ շահերուն, քան թէ այն ունայնամիտ խաբեբայք, որք Փարիզի դբօսավայրերուն վրայ ապուշները խաբելու կ'երթան։ »

Քուրիէ տ'Օրիան իր այս տողերուն մէջ քիչ մը չափազանցութեամբ կը խօսի իրողութեան մը վրայ, որ արդարև ցաւալի է ըսելիք։ Փարիզի լրագիր մ'ալ ոյն մի՝ Ալպանիայեցոյ վրայ խօսելով՝ Կ. Պոլսոյ Հայոց ճշմարիտ Պատրիարքին տ'վ լինելը բացատրած էր վերջերս։ Բայց մեք նախապատիւ կը համարիմք ենթադրել թէ Ֆիկարօյի պէս կարևոր լրագրոյ մը մէջ Գեր. Խորէն Սրբազանի համար "Պատրիարք Կ. Պոլսոյ" տիտղոսը տրուիլը թիւրիմացութեան կամ որ և իցէ սխալման մ'արդիւնք պէտք է լինի, և թէ չը յուսացուիր որ Ն. Սրբազնութիւնն ինքնին այդպիսի տիտղոս մ'ստանձնելու ծիծաղելի փառասիրութիւն ունեցած լինի։ Հետևաբար, կը յուսամք որ Գեր. Խորէն Նար-Պէյ Սրբազան շուտով վերջ կուտայ այս եւրիշ նմանօրինակ թիւրիմացութեանց, և այսպէս կը փութայ իր անկեղծութիւնն ապացուցանել աշխարհի առջև։

ԱԼՊԱՆԻԱ

Ալսօր ոչ ևս դաղանիք մ'է մեկու համար թէ Ալպանիացիք ինքնօրինութիւն կ'ուզեն։ Արդէն երէկ համառօտ դաղափար մը տուինք Ալպանիացւոյ պահանջմանց վրայ։ Անդգիական լրագրաց մէջ հրատարակեալ տեղեկութեանց նայելով, Ալպանիացիք առժամանակեայ կառավարութիւն մը կազմեր են ընդարտայի մէջ, անոր դլուխը դնելով Ալի Հասան պէյն և պատերազմական նախարար անուանելով Հոտա պէյը։ Այս երկու անձինք երկիրը պիտի կառավարեն եղեր մինչև որ Ալպանիոյ իշխանն ընտրուի, և այժմէն պատդամաւորութիւն մը ղրկելու վրայ են եղեր Եւրոպական տերութեանց։ Շաբաթս նստող հիւպատոսք Տիւրայցիոյ պիտի երթան եղեր, որովհետև պաշտօնանկ եղող Թուրք իշխանութիւնք ալ հսկողութեան ներքև հոն կը ղրկուին եղեր Ալպանիացւոյ կողմէ։

Տէ.ալի Նիուզ լրագրին վիէննա նստող թղթակիցն ալ կ'իմացնէր անցեալները թէ Ալպանիացիք Ազգային ժողով մը կազմելով, որոշեր են ցյետին կէտ դիմադրութիւն ընել Գարատաղցւոյ։ Ալպանիական միութիւնը 16,000 զօրքէ և 15 թընդանօթէ բաղկացեալ բանակ մը պիտի կազմէ, որոյ մէջ պիտի դըտնուին Օսմանեան բանակէն փախած 4,800 հոգի։ Թղթակիցը կըսէ նաև թէ Դուռը զէնք և ռազմամթերք կուտայ Ալպանիացւոյ, բայց մեք չենք կարծեր որ իր այս տեղեկութիւնն ստոյգ լինի։ Օսման փաշան տակաւին Թուզի կը դըտնուի և յայտնապէս կը զրդռէ եղեր զՍլպանիացիս։ Ալպանիական միութիւնը Նօվի-Պազարէն և Մակեդոնիայէն օդնութիւն պիտի խնդրէ եղեր։ Դալով Գարատաղի, նա ալ Ալպանիացւոյ սպառնական դրից առջև Սերպիոյ հետ յարձակողական և պաշտպանողական դաշնագիր մը կնքել կուզէ եղեր։

Սթամպուլ լրագիրն ալ իր երէկուան թուով հետևեալ տեղեկութիւնները կը հրատարակէ դործոյ արդի վիճակին վրայ։

"Ալպանիոյ և Գարատաղի սահմանագլուխներէն ուշադրութեան արժանի լուրեր չկան։ Ալպանիական միութիւնն իր զօրքերն Եւրոպական դրութեամբ և օտարազգի ըսպայից հսկողութեան ներքև կազմաւորելու կ'աշխատի մեծ փութով։ Ալպանիոյ այլ և այլ ռազմագիտական կէտերուն ամրութեան մեծ ջանքով կ'աշխատուի։ Դրամն առատ է Ալպանիացւոց ձեռք, բայց չգիտցուիր թէ օ՞ստի կուգայ։"

ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆՔ

ՊԱՆՏԸՐՄԱ

9 Մայիս 1880

. . . Տէր. Մասիս պատուական լրագրոյ.

Գաւառներու մէջ երբեմն ցոյն կը շրջին կոչմանէ ցոյց արուած մոլեռանդութեան իբր նոր ապացոյց կրնայ ծառայել հետեւեալ իրողութիւնը՝ զոր ցուցնց Պարիսարքարանի ուշադրութեան ներկայել կ'ուզեմք, յուսալով որ կը բարեհաճի նմանո[illegible] այթակղութեան դէպքերու վեր[illegible] արգիլելու համար տնօրինել[illegible]ան յոդուտ այն եղբայրակցութեա[illegible]ը հաստատել կ'ուզուի երկու Արեւելեան ազգաց մէջ։

Ա.հաւասիկ եղելութիւնը։

Բէվսուտի մէջ՝ տեղացի դինեալ ցոյնք Ապրիլ 26ի դիշերը բռնութեամբ կ'առեւանդեն բնիկ Պալքէսէրցի Հայ աղջիկ մը, որուն ընտանիքը ժամանակէ մ'ի վեր բնակութիւն հաստատած էր այդ դիւղը, և կէս մը բռնութեամբ և կէս մ'ալ համոզմամբ կը յաջողին հաւանեցնել զայն, որ Օրթոտոքս կրօնը ընդունելով՝ ամուսնանայ Նարուքի Եանի անուն յոյնին հետ։ Եւ սոյն անարգել գործադրութեանը համար, փեսացուն հարստացուին և իր մի քանի մոլեռանդ կրօնակիցներու հետ կը դիմէ ի Պանարմայ և դաղտագողի կ'ապաստանի Գամպուր Եանի հռչակաւոր չարագործին տունը ուր ամէն պատրաստութիւն ըսելեայն կը լինի Կիզիքոնի(*) Առաջ. փոխանորդին դիտութեամբը մայիս 3 շաբաթ դիշեր մկրտութիւնն և հետեւեալ առաւօտ ալ պսակի արարողութիւնը կատարելու։

Բայց այս ծրագիրն իմի վայրկեան անդործադրելի կը լինի տեղւոյս Առաջնորդ փոխանորդ. Արժ. Տ. Ոսկի քահանային աշխարհութեան և գործունէութեան շնորհիւ։ Արժ. Հայրը նոյն գիշերը ժամը 3ին տեղեկութիւն առնելով այս գործին վրայ, անմիջապէս կը դիմէ տեղական իշխանութեան և յետեալ Հայ օրիորդին առ ժամայն իրեն յանձնուիլը կը խնդրէ, Ցոյն քահանայն, որ երբեք չէր նախատեսած այս պարագայն՝ իր բոլոր ուշադրութիւնը հոգի մը փրկելու բարեպաշտական զբաղման նուիրած ըլլալուն համար, կը խրոովի և կը պարտաւորի իր գործողութեանց յատակագիծը փոխել։ Եւ սրովհետև իր որոշը ձեռքէ չփախցնել ուխտած էր, բացարձակապէս կուրանայ եղելութիւնը և կը խորհի առաւօտուն կանուխ փախցնել առեւանդեալն ի Բերսամա։ Սակայն իր բոլոր ջանքերն ու խորհուրդներն ի դերեւ կ'ելնեն Առաջ. փոխանորդ Հոր ձեռք առած անվրէպ միջոցներուն շնորհիւ, եւ վերջապէս կը պարտաւորի Հայոց Առաջնորդարանի յանձնել նորընծայն, որ իր սխալումը ճանչելով կը վերադառնայ Հայաստանեայք եկեղեցւոյ գիրկը։

Ուրախ ենք որ տարի ունիմք յայտնելու թէ ինչպէս այս խնդրոյն՝ նոյնպէս և Ազգ. ուրիշ ամեն խնդրոց և Ազգ. շահուց պաշտպանութեան մէջ Արժ. Տ. Ոսկի քահանային ցուցուցած փութաջանութիւնը, խնամքն. և անվեհեր վարմունքը ազգովին շնորհակալեաց արժանի են. և քաղցր է մեզ այն պատահաւ մեր շնորհակալութեան և երախտագիտութեան հաւատին պատուական լրագրոյդ միջոցաւ ձօնել Քահանայիշեալ Արժ. Հայրն, որ կրնայ վստահ լինիլ թէ Պանարմայի Հայ հասարակութեան ողջամիտ մասն, այն է ժողովրդեան ստուար մեծամասնութիւնը դնահատած է իր արժանիքը և Ազգին մատուցած ծառայութիւնները։

Խնդրելով որ առաջիկայս հրատարակելու շնորհ ընէք, Յիսամ . .

Գեղամ

ԻԻՆԵԱ

8 Մայիս 1880

. . . Խմբագիր Տէր.

Նախընթաց ամսոյ 17 թուական նամակաւ յղուած մը ղրկած էի Ձեզի հրատարակութիւն, որ զլխաւորապէս Պաթումի դաւառին —Աճառայի և Զուրբաքսուի — դպիրներու ի շրջակայս ըրած անկարգութեանց և աւազակութեանց վրայ կը խօսէր, որոնք Թէրմէի և Ֆամցայի ճանապարհաց վրայ խումբ խումբ պտըտելով, թէ՛ գիւղացի և թէ՛ բազաքացի ճամբորդներ կը կողոպտեն, կը վիրաւորեն, և մինչև իսկ Քրիստոնեայները պաակեցընելով ոչխարի նման մորթելու փորձեր կընեն ասելն։

Եւ ահա այսօր ևս հետևեալ դէպքը կը հաղորդեմք Ձեզ, և կ'սպասեմք ասոր հրատարակութեանը, ազգային կամ քաղաքական ուրիշ լուրեր ևս հաղորդելու համար։

Ատենէ մ'ի վեր լուր տարածուած էր քաղաքիս մէջ թէ չրջակայ գիւղերէն ազգայինք իրենց ամեն գոյքը ցան-

(*) Էրոյկի

դինով վաճառելով և մինչև իսկ նաւեր վարձելով ի Թուրքիա զաղթել կը պատրաստուին. թէ՛ Կառավարութիւն և թէ՛ Ազգ. Թաղ. Խորհուրդ մեծ ջանք ու փոյթ ունեցան դիւաղցիներն իրենց այդ դիտաւորութենէն ետ կեցընելու. բայց դիւղացիք այս զաղթականաց առջև իրենց ինչքը, ստացուածքը, դեռնքը և մինչև իսկ պատիւը անապահով և վտանգի մէջ ըլլալը բացարձակապէս յայտնելով՝ անկարելի ցուցին իրենց հոս մնալը այսուհետև. բայց վերջապէս թէ՛ կառավարութիւն և թէ՛ ազգ. այս ամեն հարստահարութեանց և անապահովութեանց առաջն առնելու, և քիչ առնէն իրենց ցաւերը դարմանելու խոստումներ ընելով և յուսադրելով՝ զանոնք իրենց դիւղերը դարձուցին երիր փորելու ու ցաներին ընելու համար: Բայց երկու օր առաջ 20ի մօտ տուն ծածուկ ծովկրը իջած տուն Թէրմէի կառավարութիւնը բռնց զանոնք, բեռները ու իրենցմէ շատերը բանտարկելով եղելութիւնն այս տեղի կառավարութեան իմացուց, և երեք օրէ ի վեր ասոնցմէ ոմանք Թէրմէ, մէկ մասն ալ հոս բանտարկուած կը մնան:

Լսածնուս նայելով, Զարշամպայի, Թէրմէի, Իւնեայի և Ֆաթցայի դիւղերէն գրեթէ ամբողջ Հայք ոտքի ելած են և գաղթելու կը պատրաստուին: Այս մասին կառավարութիւնը ի՞նչ կը խորհի չենք գիտեր, բայց միայն սա գիտենք, որ տեղական կառավարութիւնը՝ առանց լսելու դիւղացւոց գանգատները ու ցաւերը և անոնց դարման տալու՝ բանտարկելէ անդին անցուցած չէ գործը, մինչդեռ, եթէ իրօք իրենց տեղերին հանգստացնել ու տեղաւորել կուզեն, պէտք է ժամ առաջ դիւղ դրկել, վասն զի սերմանելու ժամանակն անցնելու վրայ է. եթէ այս մարդիկ զաղթելու յուսով տակաւին սերմանել չուզեն, քիչ առնէն ասոնց համար ալ հանգստութեան պէտքը պիտի զգացուի, քանզի ոչ ուտելիք պիտի կրնան գտնալ և ոչ դրամ:

Վերջէն ստուգեցինք որ կառավարութիւնը դիւղացւոց ցաւերը մասնակի ընելով խոստացեր է կարելի եղած փութով զիրենք գոհացնել. հետևաբար կը յուսացուի որ այսօր բանտէն արձակուին:

* * *

ՎԱՍՊՈՒՐԱԿԱՆԻ ԱՐԴՈՍ

Վան 24 մարտ 1880

. . . Խմբագրապետ.

Սովը խիստ ծանր կերպարանք կառնու օրէ օր: Կառավարութիւնը յայտարարեց թէ ցորեն ունեցողը ազատ է զայն իր ուզած գնով և դրամով ծախել: Ցորենի չափը որ նախորդ շաբթու 1 1/4 լիրայի կը ծախուէր 1 1/2 լիրայի բարձրացաւ և ալիւրին քաշը եօթ դահեկան, լիրան 100 դահեկանի հաշուով:

Զեռքդ ինձ տուր, ընթերցող, անգամ մը շրջինք մեր երկիրը, զոր Հայաստանի սիրտ կանուանեն, և ցուցնեմ քեզ թէ այս համայնաջինջ սովը ի՞նչ ողորմելի և սոսկալի տեսարաններ պիտի ներկայացնէ մեզ, և ի՞նչ տխուր աւերածներ գործեր է նա մեր հայրենի երկրին մէջը:

Նախ փութերուն այցելեմք, ուր կառավարութիւնը իւր չտեսնարանէն դիւրամատչելի գնով հայ կը բաշխէ աղքատ ընտանեաց, սակայն փութերը հասնելէ առաջ հետաքրքիր լինիմք թէ ո՞յք են նոքա որք մեր դիմացը կելլեն: Առջևնէն կընթանան երկու խիստ դժգոյն անձինք, իրենց դոյից միակ մընացորդ կտոր մը թաղիք շալակած, որք գերեզմաններէն եկած հրեշներու կը նմանին. նոցա ետևէն խումբ մը կիներ, որոց երկուքը թևերնին մանչաղ մը ունին, չդարմանան թէ ո՞յր է այն ձայն որ մանչէն կը լսուի, դա կատուի մայնին չէ, այլ Հայ մանկիկի մը նուազեալ ձայնը, որ՝ մոր սեռանց կաթը անօթութենէ ցամքած լինելուն համար, թշուառ մանկիկը ո՛վ գիտէ քանի՛ օր անօթի մնացած կատուի պէս կը մայէ, կիներէն երկուքն ալ երկու մանուկներ ունին իրենց թևերուն վրայ ընդդրկած. չկարծես թէ այդ մանուկներ մեռած լինին, այլ ամրան տապէն թօշնած վարդի պէս իրենց մոր լանջաց վրայ թեկած են անօթի. եթէ պատառ մը հայ չտանք ասոնց, խեղճ մանուկներու հոգին քանի մը պահէն վերջը երկնքի մէջ միայն պիտի կրնամք գտնել: Կիներու ետևէն ալ կերթան խումբ մը զաղաներ մեծ ու փոքր, մանչ ու աղջիկ. ի՞նչ է արդեօք այն, զոր այս աղաներ իրարու ձեռքէն կը խլեն. կտոր մը սև բան, որ մեր երկրի փթիրէն երբէք տարբերութիւն չունի, սակայն այս խեղճ տղաներ կուտեն զայն, դժուար է մեզ իմանալ դորա նպատակը, տղաներէն մինը որ չկրցաւ այդ սև բանէն կըտոր մ՚ալ ինքը յափշտակել, կուլայ և ասատ, անօթի եմ» կը կանչէ: Իմացա՞ր թէ այք են ասքա, որք այս ողորմելի տեսարանը ներկայացուցին մեզ, —Նորատղի Հայեր, որք օրապահիկ մը ճարելու համար իրենց երկրէն կը դաղթեն: Անցնիմք:

Կը հարցունե՞ս արդեօք, թէ ո՞վ են այս կիներ և այրեր, տղաներ և ծերեր, որք մերկանդամ այս սառնաշունչ հողմին առջև, բոպիկ այս ձիւներու և տիղմերու մէջը դրեթէ ամեն դուռերու առջև կեցած, դուռերու բարձրաձայն բաղխիւններով անցորդներու ականջները կը խլացնեն. — ասոնք ահա այն դաղթականներն են, որոց մի տեսարանը քիչ մը վեր տեսանք: Կը մուրան:

Կը տեսնե՞ս այս մեծ բազմութիւնը սա փողոցի դլուխը: Եթէ թշուառներու կսկծեցուցիչ վիճակին վերահաս լինիլ կուզես, հարկ չէ կարդալ Վիքթօր-Հիւկօի Լէ Մէզէրաբլը, այս տեսարանը դորա մի ճշմարիտ նկարագիրն է: Ահա տես ասոնցմէ մինը կը հրէ զմիւսն, մինը ձեռք կը բարձրացնէ, ուրիշ մը կը կանչէ, տղաներէն ոմանք զիրար կը ծեծեն, ոմանք բարձրաձայն կուլան, ուրիշ մը «մեք երեք օրէ անօթի եմք» կը պոռայ, ուրիշ մ՚ալ «մեք երկու օրէ հաց առած չեմք» կըսէ. սակայն կը լսե՞ս այն ձայնն ալ որ ներսէն դալ կը թըռուի «ալ չմնաց, ալ չմնաց»: Շուկ մ՚է կը փրթի ամբոխին մէջը, յուսահատութիւնը ամեն դէմքեր կը տխրեցնէ, և բազմութիւնը կը ցըրուի տակաւին:

Ընթերցո՛ղ, այս տեսարանէն իմացար անշուշտ որ այն չէնքը, որ առջև համախմբուած էր ամբոխը՝ այն փուռն է, զոր տեսնելու համար ճանբայ ելած էինք. ամբոխի մէջէն հղօրագոյն եղողները կրցան հաց ձեռք բերել, իսկ տկարներուն համար հացագործը յայտարարեց թէ հաց մնացած չէ այլ եւ ոմբոխի մէջէն շատերը՝ որք արդէն երկու երեք օրով անօթի մնացած էին, այսօր ալ պիտի ստիպուին անօթի մնալ և ի՞նչ երաշխաւորութիւն կայ թէ նոքա՝ որք այսօր փուռէն հաց չկրցան ձեռք բերել, այս միջոցին չպիտի դիմեն: Շարունակենք մեր ճանբան:

Հարկ չէ կրկին բացատրութիւն տալ այս խումբերու վրայ, այդ կը հանդիպին շարունակ, սոցա մի օրինակը տեսանք արդէն փուռը հասնելէ առաջ: Առաջին խումբին և սոցա մէջը եղած միակ տարբերութիւնը սա է թէ, նոքա Նորատղի էին, իսկ ասոնք Աղբակցի, Շատախցի, Մոկացի, Սպարկերացի եւ:

Կը տեսնա՞ս դա արմին տակ նստող Աղբակցի Հայը. կուզես հարցունել անտարակոյս թէ ի՞նչ է այն՝ զոր այդ թշուառ անձը. շարունակ մախաղին մէջէն կը հանէ և բերանը կը ձդէ. —մի տեսակ կակուղ քար, որ հաղի կը նմանի: Ցորեն, կորեկ, հաճար, չամանի արմատ, անասունները եւ սպառելէ վերջը, այս է ահա այսօր թշուառ Աղբակցիի միակ օրապահիկը: Ցեռարաններն կեղեքիչ են, անցնիմք:

Կը փափաքի՞ս արդեօք քիչ մ՚ալ մտիկ ընել սա քանի մարդոց խօսքերը՝ որք մեր առջևէն խօսելով կերթան: —Ցեր ինքն ողորմութիւն ընէ, կըսէ խումբի մէջէն ամենէն ծեր եղողը, ես այս տարիքին հասած եմ, մաղերս ամենը ճերմկեր են, սակայն այս տեսակ սոսկալի սով տեսած չէի, բայց փառք տամք Աստուծոյ, այս ալ մեր մեղայ հետ բաղդատելով քիչ է. մեր ժա . . .

—Լեն չի, կընդմիջէ ծերի խօսքը երիտասարդ մը, կըսեն թէ Պաշքալէի մէջը 138 անձինք անօթութենէ մեռեր են. տեսա՞ք քիչ մը վերը նստած Աղբակցիի կերածը, Պաշքալէի մէջը ժողովրդեան կերածը այդ է. երէկ Հայրիկ Ս. Յակոբի մէջը ըսեր է թէ՝ Քիւրդ մը իր կին տարեր ծախեր է Շեյխին իր և զաւակաց կեանքն ազատելու համար:

Ես առաջ լսած էի թէ 200 է մեռնող անձանց թիւը, սակայն կարծեմ 138 թիւն ուղիղ է, անցած օր Շուկայի մէջը տեսա՞ք Շատախի հացը, մեղայ Աստուծոյ կը նմաներ փիթիրի. խեղճեր իրենց տաւարներ, ոչխարներ, բոլորն ալ ուտելէ վերջը, այժմ՚ալ սկսեր են էշի, ջորիի և Աստուած խնայէ շան միս ուտելիսկ հարուստները այն փիթրի տեսակ հացէն կուտեն:

Կը տեսնա՞ս, այս ճանբու վրայ ինկած դիակն ալ, —դա մեռած չէ, այլ ո՞վ գիտէ խեղճը քանի՞ օր անօթի մնալով նուազեալ ինկեր է: Ընկերները կը պատմեն թէ, քիչ մ՚առաջ հաց բերին, չկրցաւ ուտել. առողջաբանութեան ուսման եթէ հմուտ ես, գիտես դորա պատճառը:

Քաղաքը հասանք արդէն, այս մեծ չէնքը, որոյ դրան առջև քանի մ՚ոստիկաններ և ժողովրդեան բազմութիւն մը կանգներ է, կառավարութեան ապարանքն է. կուզես հարցունել անշուշտ թէ այս կարմիր շապիկներ հագած և ճերմակ սաւաններով պատուած կանանց բազմութիւնը է՞ր այս ընդարձակ սրահը խմբուած է: Սոցանէ ոմանք կանիծեն, քանիները իրենց պէրէրէը կը պատմեն, պառաւները պատի տակ նստած կՆէ կառնեն, մէջերնէն քանի մը համարձակախօսներ բարձրաձայն կը գանգատին: —Ասանք այն կիներն են որք առաւօտ մեր տեսած և ուրիշ փուռերէն հաց չեն կրցած ձեռք բերել, և եկած են վսեմ կուսակալին կը գանգատին, նորա դուռը թերևս շարժել կարենալու համար: Սոյն տեսակ բազմութիւն մ՚ալ ազգային առաջնորդարանը կը տեսնեմք:

Ընթերցո՛ղ, կը փափաքի՞ս քեզ հետ անդամ մ՚ալ շրջիլ այն գաւառները, որոց դաղթականութեանց պատշաւիժ տեսարաններու՝ քանի մ՚անդամ հանդիպեցանք. քաղաքի ճամբուն վրայ, և յուցընել քեզ այն տխուր աւերակներու տեսարաններն ալ, զորս սոսկալի սովը գործած է Հայաստանի սոյն կարևոր գաւառաց մէջը, սակայն լեռները ձեան ահագին շեղջակոյտներով պատուած լինելուն համար ճանապարհորդելն անկարելի է, մանաւանդ որ Մասիսի էջերն ալ անձուկ են մեր տեսածներուն վկայ լինելու համար:

Խմբագրապետ Ցէր, այս սրտաշարժ տեսարանները, զորս ես Ձեր ընթերցողաց այս առջև դրի, վիպասանական հանգամանք չունին երբէք, այլ ամենն ալ այնպիսի առօրեայ պատահարներ են, որք ամեն օր տեղի կունենան: Այս պատահարներէն խիստ փոքր մասը՝ զոր Ձեր թղթակիցը իւր իսկ աչօք տեսած չէ, դէթ մեծ խնամով ըստուգած է:

Անդլիական փոխ-հիւպատոսն ամսոյս 6ին մեկնեցաւ 'ի Բաղէշ: Կըսուի թէ անտի Պուլանը՝ պիտի մեկնի Լոնտրայէն՝ ստացած հանդանակութեան դրամով ցորեն գընելու և սովեալց բաշխելու համար: Սակայն կը վախցուի որ Լոնտրայի մարդասիրաց դթութեան արդիւնքն եղող դոյն դրամը փոխանակ անօթի ընտանեաց կեանքն ազատելու, Ամերիկայի Պորտ ընկերութեան մօտ Մխիթարեանց համարումը բարձրացնելու և Պատուելիներուն ամսականները յաւելու միայն նպաստէ, զի հետզհետէ ստուգութիւն կը դանէ այն լուրը, զոր ցայժմ զգուշացած էի Ձեզ գրելու, այն է թէ Պ. Քլէյթըն Ամերիկացի Պատ. Ռէյնոլտս Մխիթարին հետ Պաշգալէ գնացած ժամանակիրը թէ Հայ անօթիներուն առաջարկած լինի որ Անդլիական հիւպատոսէն օգնութիւն ստանալ կարենալու համար Բողոքականութիւն ընդունին:

Էհ, այս ալ այն խոստացեալ բարենորոգումներէն մին է թերևս, որոց վերայ Անդլիական հիւպատոսը հոկելու իրաւունք ունին. այն ժամանակ մեղադրելի չէ Պ. փոխ-հիւպատոսը. նա գուցէ իր պաշտօնին շրջանակէն դուրս ելած չէ:

Թ.

ԵՐԴ

Ս. Եկեղեցւոյս կալուածներէն Բերա Մանկասար պարտիզին մէջ գտնուած Բաղնիսին պայմանագրումն լրացած ըլլալով՝ Թաղ. Խորհուրդս, ի դիտութիւն կ՚ազդարարէ որ նոյն Բաղնիսն վարձու բընելու փափաքող անձինք եթէ կան, թուականէս մինչև տասն և հինգ օր Թաղական խորհրդ սրանս ներկայանալով այս մասին խորհրդոյս հետ բանակցութեան մտնեն:

Ի Դիմաց Թաղ. Խորհրդոյ

Վ. Աստենագրիր	Աստենապետ
Պ. Դաբբէլեան	Մ. Հալճեան

1880 մայիս 11

Գասար-քէօյ

Ա Զ Դ

Ազգային Հիւանդանոցի մէջ կոչկակարութեան ճիւղ մը հաստատուած ըլլալով, կը հրաւիրուին Մեծարգոյ Ազգայինք՝ որ բարեհաճին իրենց պէտք եղած ոտից ամանները յիշեալ արհեստարանը շինել տալ, հաւատի ըլլալով թէ ըստ ամենայնի բարեձև և դիմացկուն, նոյնպէս և ընտանեաց համար ընտիր կոշիկներ պիտի ընդունին. և որպէս զի Մեծ. յանախորդաց դժուարութիւն մը տեղի չունենայ, արհեստապետն ամեն երկուշաբթի ժամը 3էն մինչև 8 Մեծ Նոր խան Ազգ. Հիւանդանոցի 49 թիւ դըրասենեակը գտնուելով չափերը պիտի առնու: Իսկ նոյն օրը 8էն վերը չափ առնելու համար ո՛չ որ կոչուի՝ պատրաստ է երթալ:

Ազգ. Հիւանդանոցի 600 ի մօտ խղճալիներն վստահութեամբ կըսպասեն, որ Մեծ. Ազգայինք այս հրաւէրը արդիւնաւորելու համար չպիտի զլանան երբէք իրենց ազգասիրական պարտքը, և պիտի փութան յանախել յիշեալ արհեստարանը:

Գործկ. Ազգ. Հիւ.

Ս. Մ. Հէրբէն

1880 Մայիս 12

Գրանեկ. Հիւանդանոցի

Մեծ-Նոր-խան, թիւ 49

Ա Զ Դ

Վիճակահանութիւն յանուն Մխոյեալ Լոբէրանաց Իւսկիւտարու

Սոյն անուանի ձեռնարկեալ վիճակահանութիւնը, որ երկու անգամով քաշուելու համար անօրինուած, և որոյ առաջին քաշուիլը փետրուար 10ին Իւսկիւտարու ձեմարանին մէջ տեղի ունենալով՝ պարգևները ամբողջապէս վճարուած է, յառաջիկայ մայիս 18 կիրակի օր ժամը 7ին դարձեալ Իւսկիւտարու ձեմարանին մէջ երկրորդ վիճակահանութիւնն եւս տեղի պիտի ունենայ և 80 տոմակը 600 մէճիտ պարգև պիտի ստանան հետեւեալ կերպիւ.

Տոմակ	Մէճիտէն	Մէճիտ
1	250	250
1	150	150
1	50	50
1	25	25
5	6	30
24	2	48
47	1	47
— —		— —
80		600 պարգև

որոնք վիճակահանութենէն վերջը անմիջապէս պիտի վճարուին:

Ցիշեալ վիճակահանութեան ձեռնարկող Մատաժողովը, առաջին անգամ քաշուելէն դոյացած արդիւնքէն բաւական դումար մը արդէն ժամանակին յիշեալ միացեալ վարժարանաց Հոգաբարձութեան վճարած լինելով՝ թէև սոյն երկրորդ վիճակահանութենէն աւելնալիք դումարն ևս միևնոյն նպատակին ծառայեցնելու պարտաւոր էր, սակայն յիշեալ վարժարանաց միացումը ի՞նչ ի՞նչ պատճառանօք դժբաղդաբար լուծուած լինելուն, մատնաժողովը որոշած է աւելնալիք դումարը «Սովելոց» յանձնաժողովոյ յանձնել, որն որ այսօրուան համար ազգիս մէջ առաւել քան զայլս ձեռնտուութեան կարօտ և արժանի մարմին է. ուստի կը խընդրուի մեր բարեսէր և մարդասէր ազգայիններէն, որ հետզհետէ սպառելու վրայ եղող յիշեալ վիճակահանութեան մնացեալ տոմակներէն, որոց գինը 1 արծաթ մէճիտ է, մինչև յառաջիկայ կիրակի մայիս 18, հետևեալ նշանակեալ տեղերէն գնել բարեհաճին, որով ինքզինքնին բաղդի մը ենթակայ ըրած ըլլալէն դատ, միանդամայն մեր տաբարաղդ սովեալ եղբարց՝ մի պատառ հաց մատակարարած պիտի ըլլան:

Ռուբէն էֆ. Նիզամեան ժամագործ Պոլիս Զուլֆամի խանին կից. Գրէնկեան էֆ. Գրավաճառ Պոլիս Ուզուն չարշը. Աւետիս էֆ. Գորանեան Թղթավաճառ Պոլիս Սուլթան-համամ. Կարապետ էֆ. Սարաճեան ժամագործ Պահճէ-գարու. Յովհաննէս էֆ. Խրայլեան սեղանաւոր Գալաթիա Քարա-քէօյ. Նշան էֆ. Ղուկասեան դեղագործ Իսկիւտար Աճիպատէմ:

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՆՈՒԱԳԻՐ ՀԱՅԿԱԿԱՆԻ

Թիւ 8, 9, 10.

Բովանդակութիւն

Լուսա, Քրիստոս յարեաւ, և Նկարիչն.

Կը գտնուի ամեն Հայ գրավաճառաց քով, գին մէկ տետրի 2 ղրուշ մէճիտ. իսկ 24 թուոց բաժանորդագրին 40 ղրուշ:

Ա.

ՀԱՄԱՌՕՏ ՀԻՆ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԱԶԳԱՑ ԵՒ ՑՈՒՆԱՑ

Յովհաննէս Հ. Նէրսէս Ճնորէան

Մինչև հիմա հրատարակուած Հին ազգաց համառօտ պատմութիւններուն ամենէն ընտիրն է: Վ. Գեր. Հեղինակն՝ Արևելեան պատմութեան մասին առաջնորդ բռնած է Փ Շմիթի Անգլիացի Երևելի պատմագէտն և Կուլիէլմոս Բիւց Գերմանացին. իսկ Յունաց պատմութիւնը Թ. Հանէբի խստաբացոյն յօրինած պատմութենէն համառօտած է: Դասատուաց և աշակերտաց դիւրութեան համար իւրաքանչիւր ազգի պատմութեան վերջը ժամանակագրութիւնն ալ աւելցուցած է:

Կը գտնուի Մխիթարեանց դպրատունը և ամեն Հայ գրավաճառաց քով: Գին 2 1/2 ֆրանք:

Բ.

ԱՌՁԵՌՆ ԺԱՄԱՆԱԿԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ՀԻՆ ԵՒ ՆՈՐ ՏԷՐՈՒԹԵԱՆՑ

Յովհաննէս Հ. Նէրսէս Ճնորէան

Հանդերձ յաւելմամբ աշխարհական և եկեղեցական ժամանակագրութեան Հայոց:

Կը գտնուի Մխիթարեանց դպրատունն ու ամեն Հայ գրավաճառաց քով: Գին 2 ֆրանք:

Advertisements referring to British or American Goods, etc., are exclusively received for this Paper at
EUG. MICOUD'S Foreign Advertising Agency 139–140, Fleet Street, London.

ԸՆԹՈՒՑԵ ԳԱՍՏԻԱՐԱՆՈՒԹԵԱՆ
ԵՒ ԿՐԹՈՒԹԵԱՆ

Պոլսի Բարձրագոյն

ԲՆԱԿԱՆ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ

Նախապատրաստական առաջին ասպետ

համար

ԹԱՐԳՄԱՆԵՑ

Գ. Ա. Մելքոնեան

Տիկին Բաբ-Քարբանթիէի սոյն գլուսագիրքն 'ի Հայ լեզուով, բազում պատկերօք զարդարուն և Աբրահամեան տպագրութեամբ 'ի լոյս է ընծայուած։ Կեղրոնատեղին է Աբրահամեան գրատուն, Զաքմաքճըլար փողոց, Ցակոբեան խան։ Կը գտնուի նաև ամեն Հայ գրավաճառաց քով։

Գին 3 ղրուշ արծաթ

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆԵՐ

ԱՐԱՐԱՏԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

—

Ն. ՏԼՐ ՂԵՒՈՆԴԵԱՆ

ՄԱՅՐԵՆԻ ԼԵԶՈՒ

Ա Յ Բ Բ Ե Ն Ա Ր Ա Ն

Ցանկալի ընթերցարան հանկարց համար

—

ԱՌԱՋԻՆ ՏԱՐԻ

Երկրորդ տպագրութիւն

(Հեղինակէ Բոլորոսրեամբ)

Սոյն ընտիր դասագիրքը որ Ռուսահայոց մէջ մեծ ընդունելութիւն գտած և մինչեւ եօթներորդ տպագրութեան հասած է, Պոլսոյ աշխարհաբարի վերածուած և քիչ ժամանակի մէջ սպառած լինելով, երկրորդ անգամ տպագրուած է։ 40ի չափ դեղեցիկ պատկերներով զարդարուն և կարև ը բարեփոխութեամբ։

Կեդրոնատեղին է Արարատեան ընկերութեան գրասենեակը, Պարմիա, Կէօչէ-Օղլու-խան, թիւ 11—12—13։ Կը գտնուի նաև ամեն Հայ գրավաճառաց քով։

Գին 3 դահեկան արծաթ։

Դպրոցաց համար մասնաւոր զեղչ կը լինի։

ԱԼՖՐԷԴ ԴԸ ՄԻԻՍԷ

ՆՈՐ ՔԵՐԹՈՒԱԾՆԵՐ

ՏԵՏՐ Բ.

Թարգմանեց ընտրանօք

Պերոս Թէրզեան

Կը ծախուի Ս. Ղուկասեան գրատուն։ Գին 2 ղրուշ։

ՄԻՀՐԱՆ ԱԲԻԿԵԱՆԻ

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԱԾ ԳՈՐԾԵՐԸ

Կիւրտէսթէի մուհարբէրթը բէսմիյէ վէ զայրը բէսմիյէ։ որ հինգ տեսակ գրով ձեռագիր նամականի մ'է, և ամեն տեսակ պաշտօնական աղերսագիր ու նամակներ նաև պիտանի ճառեր կը պարունակէ։ Գին 6 ղրուշ։

Յարերք օսմանեան լեզուի, որ Օսմ: լեզուի յատուկ Թուրք, Պարս. և Արաբ. քերականութիւն մ'է գին 5 ղրուշ։

Հաստնիտիր քաղուածք Օսմ: Պարս. և Արաբ. լեզուի, հանդերձ արտասանութեամբ։ Գին 3 ղրուշ։

ՆՈՐ

ԹՈՒԱԳԻՏՈՒԹԻՒՆ

—

ԱՇԽԱՏՈՒԱՍԻՐԵԱՑ

Վահան Եպիսկոպոս Յակոբեան

Յառաջեկեան ուխտէ Յ. Յակոբեանց

Սոյն թուագիտութիւնը մինչեւ Բարդ հրատարակուածներուն կատարելագոյնն է, զի իւր մէջ ընդարձակօրէն կը պարունակէ այս ուսման տեսական և գործնական երկու ճիւղերն, որոնք կարելի եղածին չափ դիւրուստոյգ լեզուով բացատրուած են։ Ասկէց զատ կը պարունակէ նաև այժէպրական գործողութիւններէն հասոյթ, բաղադրեալ տոկոս, տարեւոր, հայլն, իրենց բոլոր տարաշնչերովը և վերջապէս եօթը տասնորդականով նշանակց աղիւսակ մ։

Այս երկը բաժնուած է 13 հատորներու, որոնց առաջինը այս անգամ հրատարակուած է 180 երեսէ բաղկացեալ և կ'պարունակէ։

1. Զորս գործողութիւն ամբողջ թուոց։

2. Բաժանականութիւն ամբողջ թուոց։

Բազմանիւ օրինակներով, կրկնութիւններով և խնդիրներով։

Կը ծախուի Դուռ-ղաբաս Ս. Երուսաղէմայ տունը։

Առաջին հատորն գինն է 5 արծաթ մէճիտ։

ԳՈՐԾՆԱԿԱՆ

ԹՈՒԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ

Գրեց

Գ. Հայրապետ Շահվէրտեան

Դատատու Թուաբանութեան

ՄԱՍ ԱՌԱՋԻՆ

Կը ծախուի Եէնի—ճամի, Զիլինկիրլէր ճատաէսի թիւ 2 Ս. Ղուկասեան գրատունը և ուրիշ գրավաճառաց քով։ Գին 1 ֆրանք։

ՇԱՐԺՄՈՒՆՔ

ԵՐԿՆԱՅԻՆ ՄԱՐՄՆՈՑ

Գ Ր Ե Ց

Բրոֆ Յակոբ Հ. Ճեմէլեան

—

ԳՈՐԾ Ա.

Հայ ուսանողաց ընկերութեան

Բոպերդեան վարժարանի

Աբրահամեան տպարանէն 'ի լոյս ընծայեալ և 72 էջէ բաղկացեալ ժողովրդային յոյժ օգտակար բանախօսութիւնմ'է, որոյ լեզուն խիստ պարզ և դիւրահասկանալի լինելուն, ամեն կարդի Հայ անհատ կրնայ մեծ օգուտ քաղել անոր ընթերցումէն։

Կեդրոնատեղին է Պոլիս Մէրճան փողոց Նո. 33 Սրապեան Պաղտասար աղայի գրատունը։ Կը ծախուի նաև ամեն Հայ գրավաճառաց քով, և Արշակ Յակոբ էֆէնտիի վաճառանոցը 'ի Գին 100 փարայ։

ԻԼԱՆ

Պէհէր քիլէսի օն պէշ դէյէտէն աշաղը օրմանագ վէ կէօմրիւք վէ մէսարիֆի սայիրէսի միւթէահհիւսինէ այիտ օրմագ վէ Գաբանի տաղիդ իսկէյէսինէն եախօտ մաղուանաէ թէպլիմ գելընմագ, վէ էսմանի պէյազ մէճիտիյէ ան տօգուզ ղրուշ օլարադ նըսֆը թէպլիմնատէ վէ նըսֆը սիկէրի օն պէշ կիւն սոնրա վիրիլմէք շարթը իլէ պէշ պին քիլէ թուանա շայիրինին քիլէսի օն պէշ պուչուդ ղուրուշա օլարադ իթասընա թալիպ զուհուր իյլեսիկինտէն, Մայիսի բումինին օն եէտինճի ճիւմա իրթէսի կիւնիւ միւնագասայի ղ ութիյէսի իճրա օլընաճաղընտան, տիկէր թալիպլէրին Հարպիէ նէզարէթի լեվազիմաթի տայիրէսինէ կէլմէկլերի։

14 Մայիս 1880

Ասաքիրի շահանէ էլպիսէ անպարընտա միւթէրաքիմ ղըրդ տօղուզ դալէմ քիւհնէ էլպիսէ վէ գըրբընտը վէ էշեայի սայիրէ ֆիւրուխթ օլընմաթ իւզրէ Մայիսի բումինին օն տօղուզընճը բաղար իրթէսի կիւնի անպարի մէղքիւրտէ միւզայէտէսի իճրա օլընաճաղընտան, իշթիրաեէ թալիպ օլանլէրին եէվմի մէղքիւրտէ անպարի մէղքիւրէ միւրաճաաթ իթմէկլերի։

13 Մայիս 1880

Պապը Սէրասքէրի

Ասաքիրի շահանէ սէրաճխանէ անպարինտէ միւթէրաքիմ մալիմ իւլ մլգտար սաֆի ութիդ նիւհասընն, էսմանի սիմ մէճիտիյէ օն տօղուզ ղրուշ հիսապի իլէ բէշինէն ալընուպ մէղքիւր նիւհաս անպարտան վիրիլմէք շարթը վէ շէրուիթի սայիրէսի իլէ ֆիւրուխթ օլընմագ իւզրէ անպարճա իճրա օլընան միւզաեէտէսինտէ պէհէր դբյեէսի եէտի ղրուշ օն պիր բարաեա թալիպլի էօհտէսինտէ օլուպ, Մայիսի բումինին ութիյէ գիշերի ալթընճը բաղար իրթէսի կիւնի թէքրար միւզայէտէսի պիլ իճրա դարարի դաթիսի վիրիլէճէկինտէն իշթիրայէ թալիպ օլանլարընն եէվմի մէղքիւրտէ հարպիէ նէզարէթի լեվազիմաթի ումումիյէ տայիրէսինէ կէլմէկլերի։

13 Մայիս 1880

Պապը Սէրասքէրի

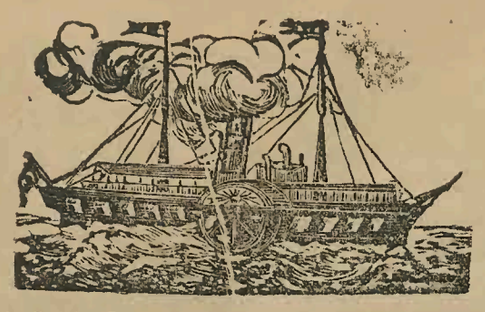

ՇԻՐՔԷԹԻ ԽԱՅՐԻԷԻ

ՇԱԳԵՆԱՒՆԵՐՈՒՆ ԵՐԹԵՒԵԿԻ ԺԱՄԵՐԸ

1880 ՄԱՅԻՍ 1 ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ ՕՐԷՆ ՍԿՍԵԱԼ

ՄԻՆՉԵՒ ՄԱՅԻՍ 31

ԲՈՍՓՈՐԷՆ ԻԶՆՈՂ ՇՈԳԵՆԱՒՆԵՐԸ

Ժ.	Ե-բոդ-կ-ն Եվրոպ	Թ.
11	Եկենիմահալէկն Մէզարպուրնու. Պէյիքաէրէ Թարապիա Եէնիքէյ	33
	Սիմէնեա. Պոյանճըքէյ. Բումիլի Հիսար. Պէպէք. (Արնաւուտ գիւղի շոգենաւին հետ պիտի հաղորդակցի.)	
12	Եէնիմահալէկն Մէզարպուրնու. Պէյիքաէրէ. Թարապիա. Եէնի.	34
	դիւզ Էմիրկէն. Ր Հիսար Պէպէք։	
12 45	Ր Ա Գավազէն Եէնիմահալէ. Մէզարպուրնու. Պէյիքաէրէ. Թա-	18
	բարպիա. Եէնիքէյ. Էմիրկէն Պոյանճըքէյ. Ր. Հիսար. Պէ-պէք. Արնավուտքէյ. (Ուրբաթ օրերը Գուրուչէշմէ. Օրթաքէյ. Պէշիկթաշ)։	
2 30	Մէզարպուրնու. Պէյիքաէրէ. Թարապիա, Եէնիքէյ. Սիմէնեա	33
	Էմիրկէն. Պոյանճըքէյ. Ր Հիսար. Պէպէք. Արնավուտքէյ. Գուրուչէշմէ. Օրթաքէյ. Պէշիկթաշ.	
3 15	Եէնիմահալէկէն Մէզարպուրնու. Պէյիքաէրէ. Թարապիա. Եէնիքէյ	34
	Էմիրկէն. Պոյանճըքէյ. Ր. Հիսար, Պէպէք. Արնավուտքէյ. Գուրուչէշմէ. Օրթաքէյ. Պէշիկթաշ։	
5	Եէնիմահալէկէն Մէզարպ. Պէյիքաէրէ. Թարապիա. Եէնիք. Էմիր-	13
	կէն. Ր. Հիսար, Պէպէք. Արնավուտքէյ. Գուրուչէշմէ. Օրթաքէյ. Պէշիկթաշ։	
6 15	Եէնիմահալէ. Պէյիք. Թարապ. Պէյքօղ Եէնիք. Միւրկին. Գան-	4
	ըճա. Ր. Ա. Հիսար. Գանտիլի. Արնավուտքէյ. Զէնկէլքէյ. Պէյլեր- պէյի. Օրթաքէյ. Գուզկունճուք. Պէշիկթաշ. Իսկիսար։	
8	Ա. և Ր. Գավազ. Եէնիմահալէ. Մէզարպուրնու. Պէյիքաէրէ Թա-	20
	բարպիա. Պէյդօղ. Եէնիքէյ. Էմիրկէն. Պոյանճըքէյ. Ր. Հիսար, Պէ- պէք։ (Ուրբաթ օրերը Սիմէնեա)։	
10	Մէզարպուրնուէն Պէյիքաէրէ. Թարապիա. Եէնիքէյ, Էմիրկէն,	19
	Ր. Հիսար, Արնավուտքէյ. Օրթաքէյ, Պէշիկթաշ	
	Աբէնալ-էֆէնտի	
11 15	Արնավուտքէյ. Գուրուչէշմէ. Օրթաքէյ. Պէշիկթաշ։	2
11 45	Արնավուտքէյ, Գուրուչէշմէ. Օրթաքէյ. Պէշիկթաշ. Գաղաթաշ	25
12 15	Պէպէք Արնավուտքէյ. Գուրուչէշմէ Օրթաքէյ. Պէշիկթաշ. Գա-	19
	ղաթաշ։	
1	Արնավուտքէյ. Գուրուչէշմէ. Օրթաքէյ. Պէշիկթաշ։	2
1 45	Արնավուտքէյ. Գուրուչէշմէ. Օրթաքէյ. Գուզկունճուք. Պէշիկթաշ	25
	Գաղաթաշ։	
2 30	Արնավուտքէյ. Գուրուչէշմէ. Օրթաքէյ, Գուզկունճուք. Պէշիկթաշ	19
	Գաղաթաշ. (բացի ուրբաթէ)։	
10 15	Արնավուտքէյէն ուղղակի կամուրջ։	21
10 45	» » »	4
	Ա-ղ-ա-ն Եէնի	
11 15	Պէյքօղ, Բաշապահչէ. Բիֆթիք Փաշա մահալլէսի. Գանլըճա, Ա.	21
	Հիսար, Գանտիլի. Վանիքէյ. Զէնկէլքէյ. Պէյլերպէյի. Գուզկունճուք։	
11 15	Արնավուտքէյ. Վանիքէյ. Զէնկէլքէյ. Պէյլերպէյ. Գուզկունճուք.	4
	Գաղաթաշ։	
12	Պէյիքաէրէ. Թարապիա. Պէյքօղ, Բաշապահչէ. Գանլըճա. Ա. Հի-	17
	սար, Գանտիլի. Վանիքէյ. Զէնկէլքէյ. Պէյլերպէյի. Գուզկունճուք Գաղաթաշ։ (Ուրբաթ օրերը ժամ 12 30ին)։	
1 30	Պէյիքաէրէ. Թարապիա. Պէյքօղ, Բաշապահչէ. Ր. Ր. մահալլէսի	20
	Գանլըճա. Ա. Հիսար, Գանտիլի, Վանիքէյ. Զէնկէլքէյ. Պէյլերպէյի. Գուզկունճուք. Գաղաթաշ։ (Բացի Ուրբաթէ։	
3 45	Պէյքօղ, Բաշապահչէ. Գանլըճա, Ա. Հիսար, Գանտիլի. Վա-	21
	նիքէյ Զէնկէլքէյ. Պէյլերպէյ. Գուզկունճուք. Գաղաթաշ։	
8 15	Պէյիքաէրէ Պէյքօղ. Բաշապահչէ. Գանլըճա. Ա. Հիսար Գան-	25
	տիլի. Վանիքէյ. Զէնկէլքէյ Պէյլերպէյ. Գուզկունճուք. Իսկիսար։	
	(Ուրբաթ օրերը Բիֆթիք փաշա մահալլէսի)։	
9 15	Վանիքէյէն ուղղակի օսմանուրջ։	2

ԿԱՄՈՒՐՋԷՆ ԵԼՆՈՂ ՇՈԳԵՆԱՒՆԵՐԸ

Ժ.	Ե-բոդ-կ-ն Եվրոպ	Թ.
12 15	Գաղաթաշ. Իսկիսար. Պէշիկթաշ. Գուզկունճուք. Օրթաք Պէյ-	4
	զէնկ. Արնավ. Գանա. Ա. և Ր. Հիսար, Գանը Էմիրկէն, Եէնիք.	
	Պէյքօղ Թարապ. Պէյիք. Եէնիմահ։	
1	Պէշիկ. Օրթաք. Արնավ. Ր. Հիսար, Էմիրկ. Եէնիք. Թար. Մէզարպ.	33
	Պէյիք.	
2	Պէշիկ. Օրթաք. Գուրչէշ. Արնավ. Ր. Հիսար, Պոյանճ. Սիմէնեա. Եէնիք.	34
	Թար. Պէյիք. Մէզար. Եէնիմ.	
3 15	Պէշիկ. Օրթաք. Արնավ. Պէպէք Ր. Հիսար, Էմիրկ. Եէնիք. Թա-	18
	բարպ. Պէյիք. Եէնիմահալ։	
5	Գաղաթաշ, Պէշիկ. Օրթաք. Գուրուչէշմէ. Արնավ. Պէպէք. Ր.	20
	Հիսար, Պոյանճ. Էմիրկէն. Եէնիք. Պէյքօղ, Թար. Պէյիք. Մէզարպուրնու. Եէնիմահալէ. Գավազար։	
6 30	Իսկ. Պէշիկթաշ. Գուզկունճուք. Օրթաքէյ. Պէյլերպէյի. Զէնկէլ-	25
	քէյ Արնավուտքէյ Գանտ. Ր. Հիսար. Պոյանճըքէյ. Գանլըճա.	
	Եէնիքէյ. Թարապիա. Պէյիքաէրէ։	
8 15	Պէշիկթաշ. Օրթաքէյ. Արնավուտք. Պէպէք. Ր. Հիսար Միրկիւն.	19
	Եէնիք. Թարապիա. Պէյիքաէրէ Մէզարպուրնու։	
10	Արնավ. Պէպէք. Ր. Հիսար, Պոյանճ, Էմիրկ. Եէնիք. Թարապ. Պէյ-	33
	իքաս. Մէզարպ. Եէնիմահ։	
10 40	Պէշիկ. Օրթաք. Արնավ. Պէպէք, Ր. Հիսար, Պոյանճըքէյ. Էմիրկ.	18
	Սիմէն. Եէնիք. Թարապ. Պէյիքաս. Մէզարպ. Եէնիմ.	
11 10	Պէպէք Ր. Հիսար, Պոյանճ. Սիմէն. Եէնիք. Թարպ. Պէյիքաս. Մէ-	20
	զարպ. Եէնիմահ։	
	Աբէնալ-էֆէնտի	
12 15	Պէշիքթաշ, Օրթաքէյ, Արնավուտք։	2
12 45	» »	25
2	Ուղղակի Արնավուտքէյ (Բացի ուրբաթէ)։	19
9 30	Գաղաթաշ. Պէշիկ. Օրթաք. Գուրչ Արնավ.	21
10 15	Գաղաթաշ Պէշիկ. Օրթաք. Գուր. Արնավ.	4
11 5	Գաղաթ, Պէշիկ, Օրթաք, Գուրուչ. Արնավուտ.	25
11 40	Պէշիկթաշ, Օրթաք. Գուրուչ. Արնավ. Պէպէք։	19
12	Պէշիկթաշ, Օրթաք. Գուրուչ. Արնավուտ.	4
	Ա-ղ-ա-ն Եէնի	
2 15	Իսկիսար Գուզկ. Պէյլ. Զէնկ. Վանիք. Գանտ. Ա. Հիսար, Գանլ.	21
	Բաշապ. Պէյքօղ։	
	(Ուրբաթ օրերը Բիֆթիք փաշա մահալլէ պիտի երթայ)։	
8 30	Գուզկունճուք. Պէյլերպէյ Զէնկ. Վանիքէյ։	2
9 30	Գուզկ. Պէյլերպ. Զէնկ. Վանիք. Գանտ. Ա. Հիսար, Գանլ. Բա-	17
	շապ. Պէյքօղ Մէզարպ. Ր. և Ա. Գավազ։ (Ուրբաթ օրերը ժամ 10ին)։	
10 30	Գաղաթ. Գուզկ, Պէյլ. Զէնկ. Վանիք. Գանտիլի, Ա. Հիս, Գանլ.	34
	Զուպուզ, Բաշ. Պէյքօղ, Թրպ, Պէյիք։ (Բացի ուրբաթէ)։	
11 10	Գուզկ. Պէյլ Զէնկ. Վանիք. Գանտիլ. Ա. Հիսար, Գանլճ. Բա-	21
	շապ. Պէյքօղ։	
11 10	Գաղաթ. Գուզկ. Պէյլ. Զէնկ. Վանիք. Արնավուտք.	2

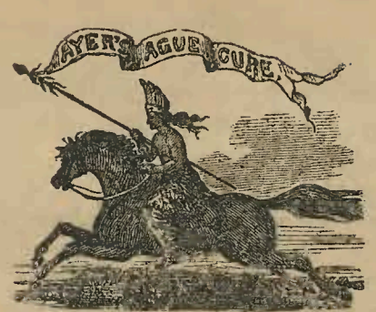

ԶԵՐՄԻ ԴԵՂ

Յոգթոր Ա.յերի Ջերմի դեղը ամեն որ և իցէ տեսակ Ջերմ իոկոյն կը բժշկէ։ Կայ դեղ մը որ ասոր չափ օգտակար ըլլայ Ջերմի, Ջերմ բռնողները պարապ տեղը կը տանջուին քանի որ աս դեղը կայ, պէտք է որ անմիջապէս անկէ գործածեն։ Արդէն Պոլսոյ և գաւառաց մէջ ճանչցուած է աս դեղը ու անով բժշկուողները գիտեն անոր յարգը։ Նախ ուիթը տրամի չափ հինգ եռուէ խմելու է իրբև մաքրողական դեղ ու ետքը աս Ջերմի դեղէն (Ջերմը չբռնած) օրը չորս անգամ մէյմէկ անուշի գրգալ ու ջրի հետ խառնելով խմելու է, անմիջապէս կանցնի։ Տպայոց աւելի քի չ տալու է։ կը ծախուի Կ. Պոլիս Ղալաթիա Մինասեան և ընկերաց Ամերիկայի մաղազան։

ԱՅԵՐԻ ՎԻԿՕՐԸ

Ով որ իր մաղերուն թափիլը չուզեր, «Ա.յերի Վիկօր» կոչուած մաղի անուշահոտ ջուրէն գործածելու է։ Ուրիշ ամեն տեսակ մաղի ջուրերը կամ իւղերը՝ որ մաղ չի-թափելու համար կը ծախուին, բոլորն ալ անօգուտ են։ Իսկ Վիկօրի օգուտը միլիոնաւոր փորձերով աեսնուած է, և Պոլսոյ ու գաւառաց մէջ օր օրի գործածողներուն թիւը կաւելնայ։ Անոնք որ իրենց մաղերուն գեղեցկութիւնը կորսնցնելու վրայ են, շուտով գործածեն այս ջուրէն որ ի վերջոյ չզղջան։ Թափելու վրայ եղող մաղերը կը հաստատէ ու կամրապնդէ, թափածներուն տեղը մաղ կը բուսցնէ երբոր մաղերուն արմատը վնասուած չէ, ու ճերմկած մաղերը անպատճառ իր նախկին բնական գոյնին կը բերէ, գործածելուն կերպը շիշերուն հետն է։ կը ծախուի Կ. Պոլիս Ղալաթիա Մինասեան և Ընկերաց Ամերիկայի մաղազան։

Լրագիրս ամեն օր կը հրատարակուի՝ բաց 'ի կիրակի և տօն օրերէ։

Բաժանորդագրութեան տեղն է Ղալաթիա Սանտըգճըլար Ճատտէսի թիւ 198, Նօրօ խան Մասիսի խմբագրատունը։ Իսկ գաւառաց մէջ հետեւեալ հոգաբարձուաց դրասենեակները։

ԿԱՐԻՆ. Յովհաննէս էֆ. Տ. Մելքիսեդեկեան.
ԵՐԶՆԿԱ. Յ. Շաւարշ էֆ.
ՍԵԲԱՍՏԻԱ. Նաղարէթ էֆ. Յ. Խաթմտպոլեանց.
ՍԱՄՍՈՒՆ. Եդուարդ էֆ. Մուրատեան.
ԿԻՐԱՍՈՒՆ. Գ. էֆ. Թ. Մատմանեան.
ՌՈՏՈՍԹՕ. Արժ. Տ. Արիստակէս աւագ քահանայ Ցէյլեան.
ԶՄԻՒՌՆԻԱ. Դրիգոր էֆ. Մսերեան.
ՆԻԿՈՄԻԴԻԱ. Խորոմ էֆ. Էսկիճեան.
ՏՐԱՊԻԶՈՆ. Ս. Եթմէթքեան էֆ.
ԵՒԴՈԿԻԱ.
ՔԱՐԲԵՐԴ և ՏԷՐՍԻՄ. Կիրակոս էֆ. Ե. Ղազանճեան.
ՄՈՒՇ. Յակոբ էֆ. Ծերունեան.
ՎԱՆ.
ԲԵՐԻԱ. Սեդրակ » Խարաճեան.
ՏԻԳՐԱՆԱԿԵՐՏ. Թովմաս էֆ. Թաշճեան.
ԵԴԵՍԻԱ. Գէորգ էֆ. Ոսկերչեան.
ՖՕՔՇԱՆ. Ֆէրհատ » Ս. Ֆէրհատեան.
ՏՓԽԻՍ. Պ. Նիկողայոս Տ. Ղևոնդեան.
ԿԱՒԿԱԹԱ. Պետրոս էֆ. Հէքիմեան.

ԽՄԲԱԳԻՐ—ՏՆՕՐԷՆ
Կ. Ս. ԻՒԹԻՒՃԵԱՆ

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ ՄԱՍԻՍ ԼՐԱԳՐՈՅ
ԳԱԼԱԹԱ ՆՕՐՕ ԽԱՆ